

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Zintegrowane podejście do obszarów wiejskich UE, ze szczególnym uwzględnieniem regionów znajdujących się w trudnej sytuacji”

(opinia z inicjatywy własnej)

(2020/C 429/09)

Sprawozdawca: **Josep PUXEU ROCAMORA**

Współsprawozdawczyni: **Diljana SŁAWOWA**

Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	20.2.2020
Podstawa prawna	Art. 32 ust. 2 regulaminu wewnętrznego Opinia z inicjatywy własnej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego
Data przyjęcia przez sekcję	31.8.2020
Data przyjęcia na sesji plenarnej	17.9.2020
Sesja plenarna nr	554
Wynik głosowania	212/0/4
(za/przeciw/wstrzymało się)	

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Polityka europejska powinna wspierać harmonijny rozwój całej Unii, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów wiejskich, obszarów przemysłowych na etapie transformacji oraz obszarów o poważnych i trwałych niekorzystnych warunkach, takich jak wyspy i góry, a także regionów arktycznych. Jest to zasada horyzontalna, która powinna stanowić podstawę wszystkich działań UE i która została włączona do strategii „Europa 2020”, u której koncepcji legło przekonanie, że konieczna koordynacja terytorialna jest niezbędnym warunkiem wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu. Jest to zasada horyzontalna, która powinna stanowić podstawę wszystkich działań UE i która została włączona do strategii „Europa 2020”⁽¹⁾, u której koncepcji legło przekonanie, że konieczna koordynacja terytorialna jest niezbędnym warunkiem wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu.

1.2. EKES w pełni popiera dziewięć celów zaproponowanych przez Komisję Europejską dla wspólnej polityki rolnej (WPR) na lata 2021–2027, a mianowicie: zapewnienie rolnikom godziwych dochodów, zwiększenie konkurencyjności, przywrócenie równowagi sił w łańcuchu żywnościowym, przeciwdziałanie zmianie klimatu, ochrona środowiska naturalnego, zachowanie krajobrazu i różnorodności biologicznej, wspieranie wymiany pokoleń, utrzymanie dynamicznych obszarów wiejskich, ochrona jakości żywności i zdrowia. WPR musi również zapewniać utrzymanie produkcji rolnej na obszarach znajdujących się w trudnej sytuacji.

1.3. EKES w pełni popiera Europejski Zielony Ład w celu wspierania efektywnego wykorzystania zasobów, przywrócenia różnorodności biologicznej i zmniejszenia zanieczyszczenia. W związku z tym Komitet podkreśla, że degradacja środowiska przybiera dwie równie szkodliwe formy: nadmierne obciążenie powietrza, wody i gleby ze względu na koncentrację działalności gospodarczej na obszarze miejskim oraz porzucenie dużych obszarów terytorium, którego różnorodność biologiczna i krajobrazowa ulega nieodwracalnej degradacji bez odpowiedniego zarządzania utrzymującego i wzbogacającego tę różnorodność.

1.4. Unia Europejska musi zapewnić decydującą część niezbędnych funduszy i monitorować, czy ich wykorzystane jest zgodne z najlepszymi dostępnymi praktykami. WPR powinna być wdrażana w ścisłej koordynacji ze strategiami regionalnymi i polityką spójności, aby zapewnić zrównoważony rozwój terytorialny jako przesłankę i wymóg każdej decyzji politycznej o częściowo lokalnym oddziaływaniu. Kompleksowa strategia dla tych terytoriów wymaga większej koperty budżetowej oraz tego, by instytucje nie działały w odosobnieniu, w związku z czym kluczowe znaczenie ma koordynacja, integracja i dostosowanie polityki.

⁽¹⁾ COM(2010) 2020.

1.5. Centralizacja możliwości rozwoju społecznego i zawodowego w miastach ma tendencję do przenoszenia na obszary wiejskie grup ludności znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji. EKES uznaje potencjał innowacyjny regionów oraz potrzebę wzmocnienia lokalnych atutów, zmniejszenia różnic w rozwoju i pobudzenia konkurencyjności. W tym celu niezbędne jest tworzenie ekosystemów wspierających innowacje, które pobudzałyby dywersyfikację gospodarki i umożliwiały istnienie tętniących życiem, kreatywnych, inteligentnych i zdolnych do reagowania obszarów, pozwalających na dokonywanie godnego wyboru miejsca zamieszkania i pracy, zarówno na obszarach miejskich, jak i wiejskich.

1.6. Wzrost częstotliwości występowania ognisk epidemicznych jest dodatkowym argumentem przemawiającym za bardziej zrównoważonym rozwojem terytorialnym. Szybkie tempo zarażenia związane z nieuchronnym przepełnieniem miejskiego transportu publicznego w godzinach szczytu, tragicznie uwidocznione przez pandemię COVID-19, powinno skłonić do przeprowadzenia na najwyższym szczeblu refleksji nad przyszłością, jakiej pragniemy dla naszych społeczeństw oraz nad zmianą kierunku potrzebną do jej osiągnięcia. Większa odporność obszarów wiejskich powinna być w tym przypadku źródłem inspiracji i nie może być w żaden sposób wykorzystywana do uzasadnienia niewystarczającej oferty usług zdrowotnych na tych obszarach.

1.7. W związku z ogromnym nasileniem się telepracy narzuconej przez blokadę, plany odbudowy po zakończeniu pandemii COVID-19 otwierają możliwości utrwalenia już nie utopijnej zmiany paradygmatu, w ramach której niematerialne miejsca pracy o wysokiej wartości dodanej przenoszone są na obszary wiejskie i górskie.

1.8. Jeżeli EKES pragnie towarzyszyć temu procesowi i dawać przykład, powinien on systematycznie przedstawiać holistyczną wizję we wszystkich swoich przyszłych opiniach w sprawie polityki terytorialnej, miejskiej i wiejskiej. W tym celu należy utworzyć strukturę administracyjną *ad hoc* złożoną z równej liczby członków sekcji ECO i NAT.

2. Wprowadzenie

2.1. Spójność gospodarcza, społeczna, środowiskowa i terytorialna jest jednym z głównych filarów, na których opiera się UE. Jednak pomimo przeszłych i obecnych wysiłków na rzecz zapewnienia spójności terytorialnej oraz osiągniętych w tym zakresie sukcesów na różnych etapach i w różnych okresach, faktem jest, że regiony europejskie charakteryzują się obecnie – na różną skalę i w bardzo różny sposób – brakiem równowagi terytorialnej. Na przykład na obszarach wiejskich w Bułgarii, Rumunii, Hiszpanii, na Węgrzech lub w Polsce występuje dużo poważnych zaburzeń równowagi w odniesieniu do dochodów, komunikacji, opieki zdrowotnej, dostępu do usług itp.

2.2. Jak wskazują fakty, terytoria europejskie nie rozwijają się w jednolity sposób. Obszary charakteryzujące się wzrostem gospodarczym, spójnością społeczną i zrównoważeniem środowiskowym współistnieją z innymi obszarami, które są zagrożone stagnacją, wyludnieniem lub pustynnieniem. Brak równowagi występuje nie tylko między regionami na poziomie NUTS 3⁽²⁾, ale również w różnych częściach tego samego obszaru.

2.3. Skutki zmiany klimatu, przemiany technologiczne, regulacyjne i instytucjonalne, jak również klęski żywiołowe oraz katastrofy przemysłowe lub epidemiologiczne mają szczególnie wpływ na obszary wiejskie. Pomimo tego, że obszary znajdujące się w niekorzystnej sytuacji i obszary pośrednie wykazały się większą odpornością podczas ostatniego kryzysu finansowego, to właśnie miasta są bliższe osiągnięciu celów dotyczących zatrudnienia, edukacji i ograniczania ubóstwa, określonych w strategii „Europa 2020”.

2.4. Najbardziej narażone są oddalone obszary wiejskie i górskie oraz regiony peryferyjne, najbardziej oddalone i arktyczne. Terytoria te podlegają obiektywnym ograniczeniom, takim jak brak masy krytycznej (demograficznej lub gospodarczej), trudna dostępność itd. Równocześnie, w przeciwieństwie do tego, rośnie zagęszczenie ruchu na obszarach miejskich oraz presja na ich zasoby naturalne (powietrze, woda, gleba).

2.5. Znaczenie środowiska wiejskiego dla całej Unii związane jest nie tylko z jego wymiarem ilościowym (obejmuje ono 55 % ludności, wytwarza około 45 % wartości dodanej brutto i generuje 50 % zatrudnienia), ale także z jego związkiem z kulturą i tożsamością każdego kraju. Celem niniejszej opinii jest stworzenie podstaw kompleksowego podejścia umożliwiającego osiągnięcie bardziej zrównoważonego rozwoju terytorialnego.

3. Propozycje działań

3.1. Umowa terytorialna między miastami a ich rozległym zapleczem jest najlepszym, jeśli nie jedynym, sposobem na harmonijny rozwój gospodarczy umożliwiający uniknąć dwóch pułapek związanych z zatorami komunikacyjnymi i wyludnieniem. Chociaż początkowy impuls polityczny pochodzi od władz regionalnych, decyzje muszą być zawsze podejmowane w sposób oddolny i przy zaangażowaniu trwałych struktur uczestnictwa obejmujących wszystkie podmioty publiczne, prywatne i zorganizowane społeczeństwo obywatelskie obecne na danym terytorium. Kluczowym aspektem korygowania asymetrii jest wspólne projektowanie i wdrażanie. EKES wzywa do finansowania programu pilotażowego w celu wypróbowania rozwiązań dostosowanych do specyfiki każdego terytorium.

(²) Skrótowiec ten pochodzi od francuskiego terminu *nomenclature des unités territoriales statistiques*: wspólna klasyfikacja jednostek terytorialnych do celów statystycznych.

3.2. Aby móc wywierać wpływ na obszary wiejskie w UE, ze zwróceniem szczególnej uwagi na regiony podatne na zagrożenia, przy podejmowaniu działań należy uwzględnić następujące pięć aspektów:

- wymiar przestrzenny, który pobudza zrównoważony rozwój usprawniający przepływy między ośrodkami wiejskimi i miejskimi na każdym terytorium,
- wymiar gospodarczy, sprzyjający decentralizacji i dywersyfikacji jako propagatorów zrównoważenia dochodów,
- wymiar społeczny, zapewniający dostęp do podstawowych usług w dziedzinie edukacji, zdrowia, transportu, kultury itp.,
- wymiar środowiskowy, ukierunkowany na agroekologię⁽³⁾ i nadający duże znaczenie ochronie różnorodności biologicznej w UE,
- wymiar instytucjonalny, w ramach którego tworzy się wspierający ekosystem ułatwiający osiągnięcie postępów w pozostałych wymiarach.

3.3. Należy rozważyć kwestię zarządzania ryzykiem, scenariusze oparte na czynniku niepewności, opracowywanie planów gotowości, mechanizmy uwzględniania konfliktu interesów czy też tworzenie synergii między wizjami globalnymi i lokalnymi. Są to wszelkie niezbędne mechanizmy projektowania i zarządzania strategią mającą na celu zmniejszenie podatności terytoriów na zagrożenia.

3.4. Wspólne ramy strategiczne zapewniają skoordynowane działanie w ramach różnych funduszy ESI⁽⁴⁾. Na szczeblu regionalnym i subregionalnym zintegrowane wielofunduszowe inwestycje terytorialne pozwalają dostosowywać interwencje do cech każdego konkretnego terytorium i bazować na specyficznych uwarunkowaniach lokalnych w celu wykorzystania synergii między różnymi sektorami, np. w zakresie ochrony różnorodności biologicznej, gospodarowania gruntami (głównie rolnictwo i gospodarka leśna) i turystyki.

3.5. EKES proponuje, by wprowadzić większą elastyczność w odniesieniu do wariantów politycznych dotyczących państw członkowskich i regionów, tak by mogły one dostosować i ukierunkować politykę na swoje konkretne potrzeby, również w odniesieniu do projektowania i realizacji interwencji.

3.6. Komitet proponuje również przyjęcie kompleksowej strategii, tak by strategie polityczne nie były wdrażane w izolacji i by instytucje nie funkcjonowały w odosobnieniu, w związku z czym kluczowe znaczenie ma koordynacja instytucjonalna, integracja i dostosowanie. Przy opracowywaniu strategii i interwencji należy uwzględnić możliwości wynikające z obecnego kontekstu instytucjonalnego, w tym z Agendy 2030 i celów zrównoważonego rozwoju jako ram globalnych. Natomiast z perspektywy europejskiej należy uwzględnić:

- Europejski Zielony Ład obejmujący szereg strategii, które staną się punktem odniesienia w nadchodzących latach, a niektóre z nich (strategia „od pola do stołu”, strategia na rzecz różnorodności biologicznej) będą miały duży wpływ na obszary wiejskie,
- wieloletnie ramy finansowe na lata 2021–2027 i Instrument Unii Europejskiej na rzecz Odbudowy, które będą warunkować dostępny budżet,
- zobowiązanie UE, by dążyć do osiągnięcia neutralności pod względem emisji dwutlenku węgla w drugiej połowie XXI wieku,
- nowy plan działania dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym,
- oraz strategie inteligentnej specjalizacji, polityka spójności, jednolity rynek cyfrowy itp.

3.7. Historycznie rzecz ujmując środowisko wiejskie funkcjonuje w obiegu zamkniętym, jeśli chodzi o wykorzystanie zasobów, choć nie oznacza to, iż nie należy rozwijać nowych modeli energetycznych, bardziej zrównoważonych pod względem gospodarczym i środowiskowym, które będą sprzyjać gospodarce o obiegu zamkniętym na obszarach wiejskich. EKES popiera również krótkie łańcuchy dostaw i intensyfikację handlu między obszarami miejskimi i wiejskimi.

3.8. Z historycznego punktu widzenia rolnictwo umożliwiło integrację osób znajdujących się w trudnej sytuacji, doświadczających trudności w znalezieniu pracy, w szczególności z uwzględnieniem dodatkowego wymogu w zakresie zakwaterowania i spersonalizowanej opieki. Obecnie rolę tę mogą odgrywać gospodarstwa społeczne.

⁽³⁾ „EKES uważa, że rolnictwo ekologiczne to cel, do którego powinno dążyć rolnictwo europejskie, z natury rzeczy zależne w swym rozwoju od zachowania zasobów naturalnych” (Dz.U. C 353 z 18.10.2019, s. 65).

⁽⁴⁾ Europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne.

3.9. Procesy cyfryzacji oferują nowe możliwości pracy i prowadzenia działalności gospodarczej. Poprawa łączności w środowisku wiejskim powinna być związana z danym terytorium, a nie wyłącznie z ludnością, i należy w tym celu wykorzystać inicjatywy oparte na technologii satelitarnej oraz rozwoju lokalnych sieci połączeń, tak aby mogły zostać wdrożone w większości ośrodków wiejskich, a także by umożliwić obszarom prowadzącym działalność rolniczą wykorzystanie nowych technologii. Cyfryzacja rodzi oczekiwania wśród młodych ludzi i prowadzi do zmiany tendencji dotyczących wyludniania.

3.10. EKES uznaje działanie UE na rzecz inteligentnych wsi jako instrument umożliwiający wymianę innowacyjnych sposobów tworzenia bardziej dynamicznych, zrównoważonych i atrakcyjnych obszarów wiejskich, a także umożliwiający zbadanie, w jaki sposób można lepiej wykorzystać programy rozwoju obszarów wiejskich (PROW), politykę spójności UE i inne instrumenty finansowania.

3.11. EKES uznaje ważną rolę lokalnych grup działania i ich sieci we wspieraniu procesów rozwoju obszarów wiejskich na terenie całej UE, tworzeniu nowych mechanizmów zarządzania, dywersyfikacji gospodarki obszarów wiejskich, zachowaniu dziedzictwa historycznego i kulturowego oraz wspieraniu przedsiębiorczości.

3.12. Należy ocenić i monitorować rozwój terytoriów, co wymaga określenia wskaźników w odniesieniu do każdego ze wskazanych obszarów, tak aby umożliwić podejmowanie przyszłościowych decyzji.

3.13. Niezbędne jest dostosowanie różnych strategii politycznych dotyczących danego terytorium do celu, jakim jest łączenie przestrzeni o różnym potencjale wykorzystania, zawsze z uwzględnieniem działających tam podmiotów. Ponadto strategię te powinny być wdrażane w odpowiedniej skali, to jest w regionach poniżej poziomu NUTS-3, aby uwzględnić specyfikę subregionalną. Można by rozważyć wprowadzenie następujących środków:

- zawieranie umów terytorialnych wymagających zdefiniowania zobowiązań publicznych i prywatnych i w ramach których rozwijane są mechanizmy współpracy międzyinstytucjonalnej,
- określenie potencjału innowacyjnego i skupienie się na mocnych atutach lokalnych,
- promowanie inteligentnych obszarów i umożliwienie im działania w sieci, co służy zwiększaniu efektywności gospodarczej i politycznej,
- wspieranie podmiotu będącego katalizatorem skupiającym organizacje społeczeństwa obywatelskiego działające na rzecz rozwoju terytorialnego,
- opracowanie działań mających na celu przeciwdziałanie wyludnieniu, które doprowadzą do faktycznej zmiany tendencji w zakresie zatrudnienia terytorialnego,
- poprawa jakości życia w aspektach istotnych dla młodzieży (edukacja, rekreacja).

3.14. Odwrócenie obecnej tendencji demograficznej wymaga, aby poszczególni młodzi mieszkańcy obszarów wiejskich podjęli indywidualną decyzję o nie emigrowaniu do miasta. Głównym czynnikiem warunkującym tę decyzję, choć nie jedynym, jest możliwość wykonywania działalności zawodowej zapewniającej godziwe dochody i perspektywę na przyszłość. Zapewnienie atrakcyjnego i interesującego wizerunku życia młodych ludzi na obszarach wiejskich za pośrednictwem środków przekazu i produkcji audiowizualnych i przy wsparciu publicznym przyczyniłoby się do umocnienia odczuwaną przez te osoby uzasadnioną dumę ze swych korzeni.

3.15. Jest to podwójnie prawdziwe w przypadku kobiet. Ogromny wkład w działalność rolniczą i pozarolniczą wnoszony przez kobiety na obszarach wiejskich musi zostać odpowiednio uznany i doceniony: w pierwszej kolejności poprzez ścisłą równość wynagrodzeń oraz, w stosownych przypadkach, poprzez dostęp do współwłasności gospodarstw rolnych.

3.16. Na obszarach wiejskich funkcjonują wszystkie rodzaje przedsiębiorstw, chociaż najwięcej jest tych zajmujących się przetwarzaniem produktów rolnych. W przypadku gdy niezbędna infrastruktura telekomunikacyjna, transportowa, energetyczna itp. jest łatwo dostępna, obszary wiejskie są często najbardziej opłacalnym rozwiązaniem przy wyborze lokalizacji nowych projektów biznesowych. Wystarczająca liczba zachęt podatkowych może być tym czynnikiem, który przechylili szalę.

3.17. W większości wsi największym przedsiębiorstwem jest spółdzielnia rolnicza, która oprócz działalności bezpośrednio produkcyjnej może prowadzić skład lub sekcje kredytowe. Ze względu na ich charakter społeczny należy zawsze zapewniać spółdzielniom odmienne traktowanie pod względem podatkowym, a administracja publiczna powinna je wspierać na różne sposoby.

3.18. Rolnictwo jest często podstawą gospodarki lokalnej i umożliwia rozwój innych sektorów, takich jak przemysł rolno-spożywczy i turystyka. Z drugiej strony porzucanie gruntów powoduje utratę krajobrazów i usług środowiskowych zapewniających aktywne gospodarowanie gruntami. Działalność rolnicza i leśnictwo pomagają w zachowaniu populacji, zwalczaniu erozji, ograniczaniu częstotliwości pożarów oraz ich rozprzestrzeniania się oraz zapobieganiu pustynnieniu. WPR musi zapewniać utrzymanie produkcji rolnej na obszarach znajdujących się w trudnej sytuacji.

3.19. Na obszarach górskich ekstensywna hodowla zwierząt pozwala na użytkowanie gruntów o marginalnym znaczeniu i pozbawionych wartości rolnej. Dobre zarządzanie działalnością pasterską zapewnia wiele korzyści pod względem: środowiskowym (zwiększanie różnorodności biologicznej), kulturowym (zachowanie dziedzictwa materialnego i niematerialnego) i krajobrazowym (otwieranie przestrzeni dla turystyki). Zapobiega również naturalnym zagrożeniom, takim jak pożary lasów, osuwiska i powódzie. Produkcja zwierzęca na obszarach górskich jest jednak coraz bardziej zagrożona z uwagi na bardzo niską rentowność przetworów mlecznych i produktów mięsnych, co oznacza absolutną konieczność zapewnienia konkretnych środków wsparcia. Ponowne wprowadzenie dużych drapieżników (wilków i niedźwiedzi) jeszcze bardziej zwiększa koszty produkcji. Współistnienie jest możliwe tylko na niektórych obszarach, w bardzo starannie przemyślany sposób oraz przy zapewnieniu wystarczających i natychmiastowo dostępnych kompensacji.

4. Monitorowanie i ocena

4.1. Należy opracować szczegółowe wskazówki dotyczące działań, które należy podjąć. Umowy terytorialne muszą określać konkretne, wymierne i podlegające kontroli cele, a także horyzont czasowy przewidziany na ich realizację. Należy ściśle monitorować pozytywne zmiany niektórych wskaźników krytycznych, między innymi:

4.1.1. W odniesieniu do ruchu naturalnego ludności:

- jakościowa i ilościowa charakterystyka ruchów migracyjnych,
- charakterystyka piramidy ludności w różnych skalach terytorialnych.

4.1.2. W odniesieniu do jakości życia:

- dostęp do żywności: ochrona i rozwój lokalnych sklepów oraz skutecznych kanałów dystrybucji w celu zapewnienia wszystkim obywatelom stałego dostępu do wysokiej jakości żywności, unikając tzw. pustyń żywnościowych,
- dostęp do finansowania: wydłużenie godzin otwarcia instytucji i agentów bankowych oraz dostępności bankomatów,
- dostęp do edukacji: skrócenie czasu dojazdu do najbliższej szkoły podstawowej i średniej,
- dostęp do opieki zdrowotnej: skrócenie czasu dojazdu do najbliższych klinik medycyny ratunkowej i szpitali ratunkowych,
- wykorzystanie telematyki do opieki domowej i zdrowotnej,
- lepszy dostęp do komunikacji: telefonia, łącza szerokopasmowe,
- zachowanie dziedzictwa historycznego i naturalnego (obszary chronione) i większy dostęp do kultury.

4.1.3. W odniesieniu do dostępnych funduszy:

- zwiększony bieżący przydział środków budżetowych dla władz lokalnych: EUR na mieszkańca, EUR/km²,
- zwiększony budżet na partnerstwa publiczno-prywatne oraz, w stosownych przypadkach, na administrację szczebla pośredniego,
- zasada wzajemnej zgodności przyznawania dotacji z myślą o weryfikacji korzyści dla społeczności.

4.1.4. W odniesieniu do dochodów:

- stopniowe zmniejszanie luki między obszarami wiejskimi i miejskimi, nie tylko w odniesieniu do całkowitych dochodów, ale również w odniesieniu do dochodów na godzinę pracy,
- uwzględnianie aspektu płci i wieku.

4.1.5. W odniesieniu do zatrudnienia:

- obniżenie stopy bezrobocia, w szczególności wśród ludzi młodych,
- zwiększenie wskaźnika obsadzenia stanowisk, w szczególności w przypadku kobiet,
- zapewnianie zachęt do tworzenia miejsc pracy w gminach o niskiej gęstości zaludnienia,
- tworzenie miejsc pracy z elastycznymi lub alternatywnymi harmonogramami,
- tworzenie miejsc pracy sprzyjających włączeniu społecznemu.

4.1.6. W odniesieniu do zatrudnienia w służbach publicznych:

- utrzymanie na całym obszarze usług w zakresie służby zdrowia, edukacji, porządku publicznego, dostępu do wymiaru sprawiedliwości itp. oraz ich poszerzenie za pomocą usług mobilnych,
- decentralizacja terytorialna publicznych organów, podmiotów i miejsc pracy,
- zachęty dla urzędników służby cywilnej do osiedlania się z rodzinami w miejscu, w którym pracują, ograniczając codzienne dojazdy do pracy.

4.1.7. W odniesieniu do inwestycji publicznych:

- zwiększenie całkowitych inwestycji publicznych na mieszkańca i na kilometr kwadratowy,
- skuteczna poprawa dostępności infrastruktury transportowej: średnia odległość między skupiskami ludności a miejscami wjazdu na autostradę i zjazdu z niej oraz stacjami kolejowymi,
- zwiększone wykorzystanie transportu kolejowego i strategii intermodalnych.

4.1.8. W odniesieniu do inwestycji prywatnych:

- zwiększenie całkowitych inwestycji publicznych na mieszkańca i na kilometr kwadratowy,
- ulgi podatkowe lub inne zachęty do inwestowania w gminach o niskiej gęstości zaludnienia,
- korzystne zasady opodatkowania w odniesieniu do świadczenia usług transportu pasażerskiego na obszarach wiejskich.

Bruksela, dnia 17 września 2020 r.

Luca JAHIER
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
